

În apărarea unui teritoriu uitat. Lupta împotriva terorismului etnonaționalist/separatist de la frontiera Dobrogei de Sud (1922-1926) II

*In defence of a forgotten territory. The fight against
ethno-nationalist/separatist terrorism at the border
of South Dobrogea (1922-1926) II*

Dr. Daniel Silviu NICULAE*

*Asociația Istorică „Dimitrie Cantemir” A.S.I.C. București, România
e-mail: danielniculaie@yahoo.com

Abstract

Sprijinul primit de comitagii bulgari din partea autorităților civile și militare în atacurile, jafurile și omorurile pe care le comiteau la frontiera de sud a României a confirmat suspiciunea guvernanților de la București că acțiunile acestora împotriva grănicerilor și cetățenilor români aveau conotații politice și nu puteau fi caracterizate ca acte de banditism. Deși s-au făcut eforturi considerabile din partea guvernului român pentru încetarea acestora, atât la nivel diplomatic, cât și militar, factorii decidenți din Bulgaria, în perioada cercetată în prezentul articol, nu au luat nicio măsură care să oprească producerea acestor incidente frontaliere.

The support received by the Bulgarian komitadjis from the civil and military authorities in the attacks, robberies, and murders they committed on the southern border of Romania confirmed the suspicion of the authorities in Bucharest that their actions against border guards and Romanian citizens had political connotations and could not be characterized as acts of banditry. Although significant efforts were made by the Romanian government to halt them, both at the diplomatic and military levels, the decision-making factors in Bulgaria during the period investigated in this article did not take any measures to prevent the occurrence of these border incidents.

Cuvinte-cheie:

comitajii; incidente frontaliere; Dobrogea de Sud; terorism naționalist;
acte de banditism.

Keywords:

komitadji; border incident; South Dobrogea; nationalist terrorism; acts of banditry.

Jafuri și omoruri la frontiera de sud a României

Acest sprijin, primit de comitagii bulgari, avea puternice rădăcini în societatea bulgară. După semnarea, la 28 iulie/10 august 1913, a Tratatului de Pace de la București dintre România, Grecia, Serbia, Bulgaria și Imperiul Otoman, prin care se încheia Al Doilea Război Balcanic, în toamna aceluiași an, refugiații bulgari din Dobrogea de Sud (Cadrilater), teritoriu primit de România, au pus bazele unei organizații a cărei denumire și activitate, *Societatea de cultură și binefacere a refugiaților bulgari din Dobrogea*, erau, la nivel declarativ, în contradicție cu deviza acesteia, *Nici Dobrogea fără sânge, nici sânge fără Dobrogea*. În prima jumătate a lunii februarie 1914, a avut loc la Sofia primul congres, în cadrul căruia s-au propus și votat statutele organizației, iar în martie 1914, a fost ales Comitetul Central Executiv care a votat tactica politică. Societatea „Dobrogea” avea sediul la Sofia, edita și publica un ziar sub egida societății, intitulat „Dobrogea”. Societatea de cultură „Dobrogea” era alcătuită din două secții: una culturală, care activa în legalitate, și o alta secretă, revoluționară, denumită *Comitetul Revoluționar Dobrogean* (Negoiță 2009, 19).

Activitatea de propagandă a primei secții era completată de misiunea primită de cea de a doua, a cărei sarcină principală era pregătirea comitagii bulgari, cărora le facilita procurarea de armament și muniții, pentru a desfășura acțiuni teroriste împotriva autorităților române din Dobrogea de Sud.

Până la ocuparea Dobrogei de Sud de către trupele bulgare, germane și turce în toamna anului 1916, cât și pe perioada ocupației, starea de spirit a populației bulgare era asemănătoare momentului 1913, când trupele române au intrat, în timpul Celui de-Al Doilea Război Balcanic, pe teritoriul bulgar. Prin urmare, până în iarna anului 1918, Dobrogea de Sud a fost administrată de membrii Societății „Dobrogea”.

În această perioadă, toamna anului 1916 - iarna anului 1918, localitățile românești din Dobrogea de Sud au fost supuse unui continuu jaf, fiind afectați și locuitorii bulgarii despre care liderii acestei grupări teroriste aveau date că i-au ajutat pe români.

Prezența trupelor Diviziei 9 Infanterie, în anul 1919, în Dobrogea de Sud a avut ca efect diminuarea atacurilor coordonate de secția secretă, revoluționară a Societății „Dobrogea”, fiind semnalate, pe fondul acestei perioade de tranziție imediată după încheierea Primului Război Mondial, atacuri ale comitagii bulgari, organizați în bande de tâlhari, fără directive politice, care nu erau interesați de efectele acțiunilor lor asupra relațiilor româno-bulgare. Un asemenea comportament terorist era influențat și de aderarea multor bulgari din Dobrogea de Sud la ideile bolșevice ale Cominternului¹, care au fost foarte bine primite în această regiune, unde a fost înființat Comitetul Revoluționar din Dobrogea care avea comitete revoluționare la

¹ A fost o organizație internațională comunistă, fondată în 1919.

Balcic, Silistra, Varna, Buazargic, Ruse, Șumla, Cavarna, Turtucaia și în alte 38 de comune (Cătănuș 2001, 66). Teza leninistă „privind dreptul la autodeterminare al popoarelor sosea ca un ajutor neașteptat în lupta pentru desprinderea Cadrilaterului de statul român, ideologia comunistă venea ca o mână, în acel moment iredentiștilor bulgari. Ideile comuniste au prins în Bulgaria nu numai datorită afinităților lingvistice, culturale și religioase cu Rusia cât mai ales situației politice dezastruoase la încheierea Primului Război Mondial” (Negoiță 2009, 37). În anii 1919-1923, guvernul Aleksander Stamboliiski nu a sprijinit organizații și acțiuni teroriste, deși acestea erau susținute de lideri politici și militari din localitățile de la frontiera bulgaro-română.

În noaptea de 8 spre 9 iunie 1923, a avut loc în Bulgaria o lovitură de stat, organizată de forțele unei alianțe, alcătuită din vechile partide politice, *Liga Ofițerilor și Organizația Internă Revoluționară Macedoneană – VMRO*, în urma căreia guvernul Stamboliiski a fost înlocuit cu noul guvern, condus de Alexandăr Ţankov, un lider politic care a finanțat discret organizațiile iredentiste. În acest context, în anul 1923, secția revoluționară a Societății „Dobrogea” a fost reorganizată, fiind creată *Organizația Internă Revoluționară Dobrogeană – VDRO*. În toamna anului 1925, *Organizația Internă Revoluționară Dobrogeană – VDRO*, pe fondul intervenției autorităților bulgare, informate că liderii acestei grupări, influențați de comuniștii bulgari, plănuiau declanșarea unei revolte, s-a scindat, fiind constituită o nouă organizație, denumită *Organizația Revoluționară Dobrogeană – DRO*, sub coordonare comunistă. Din acest moment, în plan intern, a început o puternică rivalitate între aceste organizații teroriste, *VDRO* și *DRO*. (Negoiță 2009, 39-46)

Prin urmare, în perioada 1922-1925, activitatea iredentistă a comitagiilor bulgari s-a reflectat în numeroase incidente frontaliere, fiind semnalate schimburi de focuri între grănicerii români și cei bulgari, cauzate în principal de trecerile frauduloase ale comitagiilor bulgari, care îi jefuiau pe țărani români din satele de lângă granița româno-bulgară și îi omorau pe grănicerii români care îi surprindeau în timp ce încercau să treacă frontiera.

Un asemenea incident era semnalat la 22 iulie 1923. Corpul Grănicerilor a înaintat Ministerului Afacerilor Străine raportul Regimentului 1 Grăniceri și al Comandantului Sectorului 2 Grăniceri Calafat privind atacurile soldaților bulgari de la frontiera de sud, solicitând în același timp intervenția pe cale diplomatică pentru oprirea acestora, pentru că integritatea corporală a ofițerilor, soldaților și cetățenilor români era afectată de aceste incidente. Conform adresei nr. 4031, „*patrurile noastre și pescarii sunt atacați în mod regulat cu focuri de armă venite din Bulgaria la punctul de frontieră Gura Oltului, cuprins între pichetul Islaz și Turnu Măgurele. În ziua de 3 iunie 1923 pe când comandantul Sectorului 2 se afla în inspecție s-a tras asupra lui, din Bulgaria, două focuri de armă în dreptul satului Filarentin. În ziua de 14 iunie 1923, fiind cu șalupa „Porumbița” pe Dunăre, acesta a fost somat cu focuri de armă în dreptul km 722, aproape de pichetul Bistreț să tragă la malul bulgăresc. Patrurile plutonului Zimnicea sunt atacate frecvent cu focuri. Asupra portului Bechet s-au tras*

mai multe focuri de armă, unele căzând chiar în apropierea clădirilor, fapt ce a determinat pe comandantul grănicerilor bulgari din Rahova să vină la Bechet și să ceară scuze.” (Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fără an).

Ancheta desfășurată de comandantul Sectorului 8 bulgar, ca urmare a interogării ofițerilor și soldaților bulgari din Sectorul 22, a stabilit că niciunul dintre aceștia nu a tras vreun foc de armă. Au fost trase focuri de armă cu ocazia exercițiilor regulate, desfășurate pe malul Dunării, în dreptul satului Novo-Selo spre satul Florentin. Era posibil să se fi tras focuri asupra ambarcațiunii românești, dar nu au fost trase de soldații bulgari. Cercetarea la fața locului a stabilit că locuitorii orașului Nicopole au tras din podgoriile învecinate spre ținte amplasate pe malul opus. De asemenea, s-a constatat că doi soldați bulgari, aflați sub influența alcoolului, din garnizoana orașului Orehovo, au tras două focuri dintr-o barcă. Au fost dispuse sancțiuni pentru cei găsiți vinovați (Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fără an).

La 26 martie 1924, Corpul Grănicerilor semnala Ministerului Afacerilor Străine, cu adresa nr. 4059, noi incidente la frontiera de sud. Conform acesteia, „*companiile de frontieră din Cadrilater raportează diferite încercări de treceri din Bulgaria la noi și chiar atacuri ale comitațiilor asupra patrulilor și pichetelor. Pentru a se da un câmp de vedere mai deschis soldaților care fac serviciul de pază, acest comandament a intervenit la Ministerul Domeniilor pentru aprobarea defrișării pădurilor din apropierea frontierei, fiind dat în acest sens dispozițiile necesare de către minister. Pe teritoriul bulgar găsindu-se de asemenea păduri, cu onoare vă rugăm să binevoiți a interveni la Legația bulgară ca aceste păduri să fie defrișate pentru a ușura serviciul de pază și a contribui la siguranța soldaților ambelor state”* (Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fără an).

Cu privire la această problemă, la 31 decembrie 1924, Legația României de la Sofia a fost informată cu adresa 2834 de către Ministerul bulgar de Externe că pădurile bulgare din apropierea frontierei au fost defrișate pe o adâncime de 1.000 de metri în ocoalele forestiere Rusciuc, Razgrad, Șumla, Provadia și pe o adâncime de 200 de metri în ocolul forestier Varna (Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fără an).

În vara anului 1925, Corpul Grănicerilor semnala Ministerului Afacerilor Străine mai multe atacuri ale soldaților bulgari asupra pichetelor românești de la frontiera de sud. Ca urmare a acestor incidente, s-a constituit o comisie mixtă, care s-a întrunit în ziua de 4 decembrie 1925, alcătuită din colonelul Stănescu Nicolae, comandantul Regimentului 1 Grăniceri, și colonelul Penev Alexandru, din partea bulgarilor. S-a discutat cazul atacului pichetului român nr. 98 de către pichetele bulgare nr. 16 și nr. 17, din noaptea de 16 spre 17 iulie 1925, incident care s-a petrecut în urma unei amenințări a santinei române de către santinela bulgară, care se găsea pe teritoriul bulgar, în fața santinei noastre. Cercetările au scos în evidență trei chestiuni nefavorabile grănicerilor bulgari, semnalate în procesul-verbal încheiat cu această ocazie. Prima se refera la amenințarea făcută de santinela bulgară asupra grănicerului

român pentru eliberarea unui individ reținut de acesta. Delegația bulgară a susținut că amenințarea soldatului bulgar se datora unei mentalități slabe din partea acestui soldat care era un dezertor din armata română care fugise în Bulgaria, fiind folosit de grănicerii bulgari în serviciul lor (Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fără an).

A doua problemă cercetată avea ca obiect focurile de armă trase asupra pichetului român nr. 98. Delegația bulgară a afirmat că primele focuri de armă au fost îndreptate asupra a doi presupuși indivizi care ar fi apărut în fața pichetului bulgar, la o depărtare de 50 m, iar cele 17 focuri, ale căror urme se găsesc în peretele pichetului nostru, se datoresc zăpăcelii soldaților bulgari. Cu ocazia cercetărilor, s-a constatat că, în serviciul pichetului bulgar nr.16 (din fața celui român nr. 98), s-a găsit un individ pe nume Iordan, refugiat din România. Delegatul bulgar a afirmat că acest individ a fost mutat la un alt pichet bulgar. Acest fapt dovedea că bulgarii au în serviciul lor, pe frontieră, refugiați români de care se serveau pentru a da informații și pentru a face să se sustragă supravegherii patrulelor românești comitagiilor care treceau frontiera pe teritoriul nostru, aceasta fiind concluzia celei de a treia ipoteze cercetate (Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fără an).

Din cauza viscolului puternic, nu s-a făcut cercetarea celorlalte incidente care mai erau de anchetat, aceasta fiind amânată pentru la primăvară. Cu ocazia întrunirii acestei comisii mixte de anchetă, care nu a dus dealtfel la niciun rezultat pozitiv, în afară de cercetările care s-au făcut, ca fapt secundar, s-a mai convenit și asupra chestiunilor următoare: 1) dezertorii refugiați de la noi nu mai erau folosiți în serviciul frontierei de către autoritățile bulgare; 2) ofițerii ambelor state însărcinați cu paza frontierei aveau voie să treacă în uniformă la pichetul cel mai apropiat al statului vecin, pentru relații de serviciu; 3) comandanții militari ai ambelor state se bucurau de semnele exterioare de respect din partea grănicerilor români și bulgari (Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fără an).

Sprijin al autoritățile civile și militare bulgare în acțiunile comitagiilor

În primăvara anului 1926, comisia mixtă româno-bulgară era solicitată să cerceteze asasinarea a trei soldați români de către comitagiile bulgari, stabiliți în comunele Geovegea, Nastradin și Brășlea. Delegații ambelor părți urmau să se întâlnească la 22 martie 1926, orele 09.00, la Turșmil. Pentru o mai bună colaborare, ofițerii bulgari trebuiau să fie însoțiți de un translator de limbă franceză și de un altul care știa română și bulgară (Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fără an).

La 20 martie 1926, ora 22.30, patrula pichetului nr. 119, Compania a 8-a Grăniceri Curtbunar, a fost somată prin viu grai și focuri de armă de către comitagiile să predea armele. Patrula s-a angajat în luptă, urmărindu-i pe bandiți până în pădurea Docilar,

unde, din cauza întinericului, le-a pierdut urma ([Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fără an](#)).

La 22 martie 1926, orele 09.00, comisia mixtă româno-bulgară, având aceeași componență, fiind semnalată ca element de noutate, prezența unui reprezentant al Prefecturii Rusciuc, s-a întrunit la pichetul nr. 98 – Turkşmil pentru a continua cercetările începute în decembrie 1925. Înainte de reluarea lucrărilor, delegația română a întrebat dacă mandatul delegației bulgare cuprinde și anchetarea morții celor doi soldați români împușcați, la 6 martie 1926, de către comitagii refugiați în Bulgaria. Deși nu avea permisiunea expresă în privința acestui caz, membrii delegației bulgare au declarat că vor discuta și acest caz. Discuțiile cu privire la acest caz în cadrul comisiei au pus sub semnul întrebării declarațiile comandantului plutonului 3/19 Kiutuklia, care a declarat că cei patru suspecti, cercetați și identificați de partea română ca fiind autorii evenimentelor petrecute pe teritoriul României în zilele de 4, 5, 6 și 7 martie 1926, au fost, în perioada respectivă, în satele lor din Bulgaria. Din declarațiile părinților, rudelor și gazdelor, luate anterior de ofițerii români, reieșea foarte clar că cei patru fuseseră pe teritoriul României, unde au comis jafurile și crima. Delegația bulgară a răspuns că declarația căpitanului Ovcearov Ivan era mai presus de declarațiile rudelor, indivizi care nu aveau nicio răspundere, pentru că nu au depus un jurământ, acest lucru fiind posibil numai în fața instanțelor de judecată. La propunerea unei confruntări între bandiți și rude, partea bulgară s-a opus ([Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fără an](#)).

Mai mult decât atât, delegații bulgari au declarat că investigația a fost făcută de un subofițer care era ajutorul comandantului de subsector care era în concediu, fapt pentru care va răspunde în fața justiției pentru cele consemnate în cercetarea lui. Vrând să vină în sprijinul camarazilor săi, colonelul Penev Alexandru a întrebat de ce ofițerii români nu au anunțat la timp ofițerii, pentru că era posibil ca bandiții să fie prinși. Răspunsul colonelului Stănescu Nicolae a fost că autoritățile române trebuiau în primul rând să stabilească vinovații și numai în baza documentelor încheiate să intervină la oficialii bulgari ([Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fără an](#)).

Astfel s-a procedat în cazul jafului din noaptea de 4/5 martie 1926, în cazul omorului soldaților din ziua de 6 martie 1926, iar în privința evenimentelor din data de 7 martie 1926, știindu-se precis că vinovații erau în Bulgaria, s-a intervenit pentru prinderea lor. În momentul în care s-a reușit identificarea bandiților și aflarea domiciliului acestora, autoritățile bulgare au ezitat să intervină, fapt pentru care s-a cerut o confruntare de către partea română, procedură refuzată de comisia bulgară, care susținea că nu era împuternicită pentru a da un răspuns în această chestiune. Afirmatia delegaților bulgari era falsă. Încă din anul 1922, a fost semnată o înțelegere prin care se stabilea că autoritățile bulgare de la frontieră trebuia să predea criminalii refugiați de o parte sau de alta a frontierei, oricare ar fi originea lor. În urma acestui argument, comisia bulgară a declarat că cei identificați de partea română au fost trimiși Prefecturii Rusciuc, pentru a fi cercetați judiciar acolo și pentru a beneficia de

toate procedurile legale. Partea bulgară a solicitat numele celor vinovați, deși acestea erau menționate în procesul-verbal, încheiat la 7 martie 1926 la frontieră ([Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fără an](#)).

În cadrul discuțiilor bilaterale, delegatul guvernului bulgar, colonelul Penev Alexandru, comandantul sectorului Grăniceri Rusciuc, a afirmat față de colonelul Stănescu Nicolae, comandantul Regimentului 1 Grăniceri, delegatul guvernului român, și maiorul Mladin Dumitru, comandantul Sectorului 3 Grăniceri Pază, că interpretul român Anghel Nebuleanu ar fi spus, în ziua de 7 martie 1926 că, în cazul în care autoritățile bulgare nu vor da concursul autorităților române și nu vor lua măsuri împotriva criminalilor, partea română va urma exemplul grecilor care au protestat în situații asemănătoare. Cu privire la această afirmație, colonelul Stănescu a reamintit delegației bulgare că Anghel Nebuleanu a venit la pichetul bulgar nr. 16 în ziua de 7 martie 1926, orele 15.00, însoțit de maiorul Mladin Dumitru, căpitanul Manoliu B. Ilie, comandantul Companiei a 7-a Grăniceri, căpitanul Popescu, domnul Constantinescu Pretor și domnul Petrescu Ovidiu, șeful Brigăzii de Siguranță Turtucaia, cu misiunea de a-i traduce căpitanului Ovcearov Ivan împrejurările comiterii crimei de către refugiații români care locuiau pe teritoriul bulgar. În cadrul acestor discuții, căpitanul Stănescu a reiterat faptul că translatorul român a explicat că ar fi fost mai bine ca măsurile împotriva celor vinovați să fie luate din timp, pentru că ezitarea autorităților bulgare a permis autorilor să ascundă posibile dovezi ([Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fără an](#)).

De altfel, ofițerul român era nelămurit în privința nemulțumirilor exprimate de colonelul bulgar, întrebându-l pe acesta cum ar fi procedat în locul guvernului român, care, după eforturile de identificare și de stabilire a domiciliului celor vinovați, situat la numai 2 km de frontiera comună, aceștia continuau să treacă în România, să jefuiască satele și să îi omoare pe soldații români în mod mișelesc, în timp ce autoritățile bulgare nu reacționau pe măsura faptelor semnalate. Cum poate fi interpretat faptul că, după recunoașterea acestora și trimiterea semnalmentelor către autoritățile bulgare în vederea luării măsurilor legale care se impuneau, vinovații nu erau arestați, nu erau îndepărtați de la frontieră, iar guvernul bulgar nu punea în aplicare angajamentul, asumat în anul 1922, în privința concursului reciproc în cercetarea incidentelor de la frontieră. Mai mult decât atât, comisia bulgară nu permitea confruntarea martorilor cu suspectii, fapt pentru care partea română putea interpreta că nu se dorește o îmbunătățire a relațiilor bilaterale ([Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fără an](#)).

În această atmosferă, la 22 martie 1926, s-au finalizat discuțiile din cadrul comisiei mixte româno-bulgare, lucrările privind celelalte cazuri suspuse cercetărilor au fost amânate pentru data de 12 mai 1926, întrucât vremea nefavorabilă, timp de 5 zile ploile și viscolul nu s-au oprit, îngreuna deplasarea comisiei la fața locului, fapt consemnat și în procesul-verbal încheiat la data respectivă. Acest document a fost trimis Ministerului Afacerilor Străine, pentru demersuri diplomatice, pe lângă

guvernul bulgar, în vederea sprijinirii cercetărilor comisiei mixte și stopării atacurilor comitagiilor, și Ministerului de Interne, pentru stabilirea prejudiciilor cauzate victimelor de către vinovați ([Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fără an](#)).

La 6 iulie 1926, Legația României de la Sofia a fost notificată de ministrul Afacerilor Străine, I.M. Mitilineu, în legătură cu cercetarea efectuată în privința incidentului de la frontieră, din noaptea de 16 spre 17 iulie 1925, petrecut la frontiera Dobrogei de Sud. Din analiza raportului trimis de Corpul Grănicerilor, ministrul român a observat că, „conform schiței anexată pe întinderea frontierei, este un singur pichet românesc nr. 98 și trei pichete bulgărești (nr. 15, 16, 17). Dacă așa merge pe toată frontiera Cadrilaterului, înțelegem de ce în toate incidentele ai noștri nu sunt în stare să facă nimic, fiind victime sigure. Pădurea prin care trece linia de frontieră între satele Kiutuculia (Bulgaria) și Turkșmil (România) nu a fost tăiată pe zona de frontieră nici din partea noastră, nici din partea bulgară. Și totuși noi am cerut în anul 1922 și Bulgaria s-a angajat să facă aceasta” ([Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fără an](#)).

În aceeași zi, 6 iulie 1926, Legația de la Sofia a transmis și rezultatul anchetei privind omorârea celor doi soldați români la 6 martie 1926, ministrului român, I.M. Mitilineu, prin care propunea extrădarea celor care au comis crima, în baza dovezilor din raportul Corpului de Grăniceri nr. 97/1926, respectiv, Petcu Mițu, Stanciu Atanase Stancev, Petru Dumitru Dasiliev și Nicola Tudor Cocev, stabiliți în satul Ghiovegea, Nastradin și Brășlea, care, în noaptea de 5/6 martie, au atacat și au jefuit comuna Satu Vechi, iar a doua zi, la ora 10.00, i-au omorât pe soldații grăniceri Buga Gheorghe din Regimentul 1 Grăniceri și caporalul Radu Ioan din Regimentul 7 Roșiori, de pe lângă plutonul Masimale. În același timp, se solicita mutarea căpitanului Ovcearov, comandantul subsectorului 3/18 Kituculia, pentru că, de la venirea acestuia la comanda acestui sector de frontieră, atacurile s-au înțepenit și din probele strânse, rezulta o rea-credință din partea acestui ofițer în toate anchetele conduse de acesta ([Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fără an](#)).

Ministrul român de la Sofia, Grigore Bilciurescu, aprecia că, în sprijinul propunerii procedurii de extrădare, puteau fi invocate clauzele aranjamentului din 1922, încheiat între cele două guverne, mai cu seamă că delegatul român, colonelul Stănescu, a cerut predarea vinovaților care se aflau pe teritoriul României la data comiterii asasinatelor ([Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fără an](#)).

La 28 iulie 1926, ministrul român de la Sofia primea acordul în privința cererii de extrădare. În această privință, Grigore Bilciurescu îi scria ministrului de externe, I.M. Mitilineu, următoarele: „am onoarea a informa pe Excelența Voastră că, întrucât binevoști a lăsa la aprecierea mea demersul de făcut pe lângă guvernul bulgar, vreau să profit de prima întrevedere cu ministrul de externe pentru a-i cere să-mi declare categoric dacă înțelege să respecte angajamentul luat în 1922 de Stambuliiski relativ la predarea bandiților” ([Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fără an](#)).

Din documentele cercetate, nu a reieșit faptul că aceștia au fost extrădați, însă la 15 martie 1926, Comandantul Corpului Grănicerilor, generalul de divizie Broșteanu,

a înaintat Ministerului de Interne român, cu adresa nr. 97, raportul secret cu nr. 87, de la aceeași dată, al Regimentului I Grăniceri, însoțit de toate actele referitoare la cercetarea făcută cu privire la omorul săvârșit asupra celor doi grăniceri în ziua de 6 martie 1926, din care se constata o vădită înțelegere între bandiți și organele militare bulgare de la frontieră. (Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fără an).

Conform acestui raport secret, incidentele, jafurile și omorurile care se comiteau în Dobrogea de Sud „se fac cu știrea și cu concursul ofițerilor bulgari de la paza frontierei, în această cercetare am stabilit că aceștia dau tot concursul comitațiilor și îi acoperă. Refugiații de la noi sunt stabiliți cu știrea autorităților bulgare în cele mai apropiate sate de frontieră. Atunci când comit crime sunt acoperiți de ofițerii bulgari care spun că au fost prezenți la ei pe când rudele lor de la noi, prin declarațiile date la cercetare dezminț declarațiile ofițerilor bulgari și spun că au fost pe teritoriul nostru. De aici se vede o vădită înțelegere între bandiți și organele militare bulgare de la frontieră. În consecință, în acest caz tipic cu probe vădite ar trebui și suntem datori pentru atâta sânge vărsat și atâtea jertfe comise sub scutul ipocriziei bulgare de bună vecinătate, cerem urgent și foarte energic pe cale diplomatică o satisfacție deplină, și anume: arestarea imediată a suszișilor bandiți și extrădarea lor pentru a fi dați autorităților române spre judecare, iar pentru rudele acestora, 26 persoane astăzi arestate, care i-au hrănit pe comitații să fie trimise în judecată, după crima lor contra Siguranței Statului. Cu această ocazie, mai semnalăm domniei voastre că, în comuna Balbunar unde stă colonelul Ghenov, comandantul sectorului de grăniceri, se află o filială a acestor comitații și că nu se poate ca acest colonel să nu aibă cunoștință, contra căreia nu a luat nicio măsură până în prezent” (Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fără an).

În susținerea celor afirmate mai sus, în raport se menționa faptul că, „la 9 februarie 1926, s-a predat de bună voie cumnatul locotenentului-colonel Ghenov, care a declarat că acesta are cunoștință de organizarea bandelor de comitații care se află pe teritoriul bulgar în comunele situate lângă frontieră din circumscripția plasei Kemanlar, și anume: Kemanlar sediul central de bandă sub conducerea lui Petre Enceff refugiat de la noi din comuna Afatler, județul Durostor și unde se găsește și reședința companiei de grăniceri bulgari, iar restul comitațiilor sunt împrăștiați în comunele: Zavet, Dikilitaş, Kara-Aci, Geferler, Gheovegea, Nastradin, Balbunar, Juper, Kiutuklia, reședința căpitanului Ovcearov care este comandantul plutonului 3/19 de frontieră și Brâșlea.”

În încheiere, în raport se propunea „pentru a asigura viața soldaților noștri care fac paza la frontieră și pentru funcționarii statului să se declare în tot Cadrilaterul starea de asediu cu respectarea **Ordonanței nr. 1 a Corpului 5 Armată din anul 1921** cu următoarele modificări mai puțin: a) să fie scoase de sub starea de asediu capitalele de județe, comunele urbane și reședințele de plase; b) presa să fie liberă; c) restul teritoriului să fie sub stare de asediu militar sub comanda cui se va hotărî. Intervenția pentru mutarea căpitanului Ovcearov de la frontieră pentru care avem următoarele motive: a) atacul pichetului român nr. 98 după cum s-a constatat la ancheta din luna decembrie 1925 că acest atac s-a făcut cu știrea și conducerea

căpitanului Ovcearov. De la venirea acestui ofițer în serviciul frontierei atacurile în zona de frontieră se repetă foarte des, fapte care nu au existat pe timpul când la acel subsector se afla căpitanul Obretinov. Confiscarea și vinderea averilor acelor refugiați – nu cum se face astăzi, că pământurile sunt muncite de rudele lor –, iar produsele în bani sunt trimise acestor comitagii pentru alimentarea lor și susținerea pe teritoriul bulgar contra noastră. Din rezultatul obținut prin vinderea proprietăților acestora să fie despăgubite familiile victimilor. În cazul recent întâmplat cu împușcarea acestor doi soldați, vă rog a se interveni să se stabilească a se plăti câte cel puțin 200.000 lei de fiecare victimă. Dacă nu se ajunge din proprietățile acestor comitagii refugiați, această sumă să se completeze prin repartitia pe capul locuitorilor de pe teritoriul comunelor unde s-a produs crima, întrucât nici unul nu a semnalat apariția banilor și nici nu a ajutat cu nimic la descoperirea și prinderea lor” (Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fără an).

Concluzia Corpului de Grăniceri de la finalul acestui raport secret era ca măsurile arătate mai sus să fie legiferate, dacă nu erau la data raportului, fiind propuse, în acest caz, măsuri complementare privind „confiscarea și vinderea prin licitație publică a întregului avut mobil și imobil al tuturor acelor care au fost dovediți și prinși în flagrant delict de jaf, asasinat ori tăinuire, iar produsul vânzării să formeze un fond de despăgubire pentru victimele jefuite ori omorâte de bandiți, cum este cazul cu soldații noștri. Să se legifereze îndepărtarea în interiorul țării a tuturor rudelor și gazdelor de bandiții dovediți sau acei care au rude fugite în Bulgaria și înrolate în bandele de comitagii. A asista la aceste jafuri și omoruri fără a lua o măsură cu efect contra lor, cred că e o crimă din partea statului.” (Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, fără an)

Concluzie

Pe fondul nemulțumirii generale care exista în Bulgaria după pierderea Primului Război Mondial, ideile comuniste, importate din Rusia bolșevică, s-au contopit cu politica iredentistă, promovată de liderii politici și militari bulgari care au permis și sprijinit organizațiile și acțiunile teroriste împotriva vecinilor, în special împotriva României. În perioada supusă atenției cititorilor revistei, amenințarea bolșevică plutea asupra continentului european.

Acest articol este scris în memoria grănicerilor români care au căzut la datorie în apărarea frontierei de stat. În cursul anului 1924, comuniștii bulgari au plănuit declanșarea unei revolte care urma să cuprindă întregul teritoriu al Bulgariei și ocuparea de către bandele de comitagii a punctelor strategice de la frontiera cu România. Intervenția autorităților bulgare a dejucat intențiile organizațiilor iredentiste, mulți dintre liderii acestora fiind reținuți de soldații români, în timp ce încercau să treacă frontiera în mod fraudulos.

Cu toate eforturile diplomatice, făcute de Guvernul României și de autoritățile militare ale Corpului de Grăniceri care, prin instituirea comisiilor mixte româno-

bulgare de cercetare a incidentelor frontaliere, au încercat găsirea unei soluții de comun acord pentru încetarea atacurilor comitagiilor bulgari, acestea au continuat și s-au intensificat, punând sub semnul întrebării politica de bună vecinătate a Bulgariei.

Intenția autorului acestui articol a fost să aducă în atenția cititorilor numele ofițerilor și soldaților români care au fost omorâți de către comitagi bulgari, pentru a nu rămâne niște anonimi. Recunoștință veșnică!

Referințe

Arhiva Ministerului Afacerilor Externe. fără an. „Incidente de frontieră cu Bulgaria, f.n frontieră cu Bulgaria.” *Fond Problema 52, Volumul IV.* București.

Negoită, Cătălin. 2009. *Între stânga și dreapta. Comunism, iredentism și legionarism în Cadrilater (1913-1940).* Craiova: Fundația „Scrisul Românesc”.

Cătănuș, Dan. 2001. *Cadrilaterul. Ideologie cominternistă și iredentism bulgar.* București: Institutul pentru Studiul Totalitarismului.